

ANALÝZA PŘEKÁŽEK
PŘESHraniční
SPOLUPRÁCE NA ÚZEMÍ
EUROREGIONU POMORAVÍ



EUROREGION
POMORAVÍ



**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

Analýza je výstupem projektu „Odstraňování překážek přeshraniční spolupráce na území Euroregionu Pomoraví“ podpořeného z dotačních prostředků Ministerstva pro místní rozvoj v rámci programu „Podpora euroregionů v oblasti odstraňování překážek přeshraniční spolupráce“ (č. 1/2025/Z1420).



**EUROREGION
POMORAVÍ**

Zpracoval:

Euroregion Pomoraví, spolek

Mgr. Jan Kuchyňka

Mgr. et Bc. Martin Braun

JUDr. Vladimír Gašpar

Veronika Ungrová

Brno 2025

1. Úvod	5
1.1 Cíl a účel analýzy	5
1.2 Vymezení řešeného území	5
1.3 Metodologický rámec a struktura dokumentu	7
2. Východisková situace – charakteristika přeshraničního území	8
2.1 Geografické vymezení	8
2.2 Sociodemografická charakteristika	9
2.3 Ekonomická charakteristika	10
2.4 Administrativní a institucionální rámec	12
2.5 Historický kontext	13
3. Metodika analýzy	15
3.1 Cíle a výzkumné otázky	15
3.2 Analytický rámec	16
3.3 Použité metody	17
3.4 Zkušenosti Euroregionu Pomoraví	18
3.5 Limity analýzy	19
4. Identifikované přeshraniční překážky	20
4.1 Finanční bariéry	20
4.1.1 Rozdílné úrovně financování samospráv	20
4.1.2 Komplikovaný přístup k dotačním programům	21
4.1.3 Administrativní náročnost projektového financování	21
4.1.4 Kurzové rozdíly a daňové nesrovnalosti	22
4.1.5 Nedostatek prostředků na malé přeshraniční aktivity	22
4.2 Legislativní bariéry	23
4.2.1 Rozdíly v právních systémech	23
4.2.2 Odlišná pravidla pro veřejné zakázky	23
4.2.3 Rozdíly v sociálním a zdravotním pojištění	24

4.2.4 Uznávání kvalifikací a vzdělání	24
4.2.5 Rozdílné kompetence samospráv a státní správy	25
4.3 Obsahové bariéry	25
4.3.1 Nedostatečná dopravní infrastruktura a propojení	25
4.3.2 Omezená nabídka přeshraničních veřejných služeb	26
4.3.3 Asymetrie v oblasti školství a vzdělávání	26
4.3.4 Rozdílné přístupy k územnímu plánování	27
4.3.5 Nedostatečná koordinace v oblasti turismu a kultury	27
4.3.6 Bariéry v oblasti zdravotní a sociální péče	28
4.4 Jazykové bariéry	28
4.4.1 Znalost němčiny v českém příhraničí	28
4.4.2 Vzájemná srozumitelnost češtiny a slovenštiny	29
4.4.3 Nedostatek překladatelských a tlumočnických kapacit	29
4.4.4 Jazykové bariéry v úřední komunikaci	30
4.4.5 Absence vícejazyčných informačních materiálů	30
5. Srovnání bariér česko-rakouské a česko-slovenské spolupráce	32
5.1 Specifika česko-rakouské hranice	32
5.2 Specifika česko-slovenské hranice	33
5.3 Společné překážky obou hranic	33
5.4 Srovnání klíčových aspektů	34
5.5 Implikace pro strategii Euroregionu Pomoraví	34
6. Návrhová část – doporučení a možnosti řešení identifikovaných překážek	36
6.1 Strategický rámec pro systematické odstraňování překážek	36
6.2 Institucionální opatření	37
6.3 Opatření k překonání finančních bariér	38
6.4 Opatření k překonání legislativních bariér	39
6.5 Opatření k překonání obsahových bariér	40
6.6 Opatření k překonání jazykových bariér	41
6.7 Komunikace a budování povědomí	41

7. Závěr	43
7.1 Shrnutí klíčových zjištění a role Euroregionu Pomoraví	43
7.2 Institucionální a finanční rámec pro odstraňování bariér	44
7.3 Závěrečné konstatování.....	44

1. ÚVOD

1.1 CÍL A ÚČEL ANALÝZY

Předkládaná analýza si klade za cíl systematicky zmapovat a popsat přeshraniční překážky, které ovlivňují spolupráci mezi Jihomoravským krajem a sousedními regiony v Rakousku a na Slovensku. Dokument vzniká jako výstup projektu podpořeného Ministerstvem pro místní rozvoj ČR v rámci programu „Podpora euroregionů v oblasti odstraňování překážek přeshraniční spolupráce“ (č. 1/2025/Z1420).

Analýza je primárně určena pro interní potřeby Euroregionu Pomoraví a má sloužit jako podklad pro efektivnější strategické plánování a rozvoj přeshraniční spolupráce v regionu. Jejím smyslem je:

- identifikovat konkrétní bariéry, které brání plynulé spolupráci aktérů na obou stranách hranice,
- kategorizovat tyto překážky do tematických skupin umožňujících cílené řešení,
- navrhnout možné přístupy a opatření k jejich překonání,
- poskytnout faktografický základ pro budoucí projektové záměry a advokační aktivity Euroregionu.

Dokument vychází z terénního průzkumu realizovaného v průběhu roku 2025, během něhož probíhaly strukturované rozhovory se starosty obcí a dalšími klíčovými aktéry příhraničního území. Tyto primární poznatky jsou doplněny analýzou sekundárních zdrojů – strategických dokumentů, statistických dat a odborných studií vztahujících se k přeshraniční problematice.

1.2 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Analýza se zaměřuje na území Euroregionu Pomoraví, který působí v prostoru česko-rakouského a česko-slovenského pohraničí. Pro účely tohoto dokumentu je řešené území vymezeno následovně:

Česká republika – Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj tvoří jádrové území analýzy. Ačkoli Euroregion Pomoraví sdružuje konkrétní členské obce (jejich aktuální seznam je dostupný na webu euroregion-pomoravi.cz), pro účely této analýzy pracujeme s ****celým územím Jihomoravského kraje**** jakožto příhraničním regionem. Zvláštní důraz je kladen na ****okresy bezprostředně přiléhající k státní hranici****:

- Okres Znojmo – hranice s Rakouskem (Dolní Rakousko)
- Okres Břeclav – hranice s Rakouskem i Slovenskem
- Okres Hodonín – hranice se Slovenskem

Tyto okresy představují území s nejintenzivnější přeshraniční interakcí, kde se identifikované bariéry projevují nejmarkantněji.

Rakousko – Dolní Rakousko

Na rakouské straně analýza zahrnuje spolkovou zemi Dolní Rakousko (Niederösterreich), přičemž hlavní pozornost je věnována příhraničním regionům:

- Weinviertel – region bezprostředně sousedící s okresy Břeclav a Znojmo
- Severní části Waldviertelu – v kontaktu s okresem Znojmo

Dolní Rakousko představuje hospodářsky silný region s odlišným administrativním uspořádáním a kompetencemi samospráv, což vytváří specifické podmínky pro přeshraniční spolupráci.

Slovensko – Trnavský a Trenčinský kraj

Na slovenské straně hranice analýza pracuje s územím Trnavského kraje a Trenčinského kraje, s důrazem na příhraniční okresy:

- Okres Skalica (Trnavský kraj) – sousedí s okresem Hodonín
- Okres Senica (Trnavský kraj) – v širším zázemí příhraničí
- Okres Myjava (Trenčinský kraj) – sousedí s okresem Hodonín

Česko-slovenská hranice má specifický charakter daný jazykovou a kulturní blízkostí obou národů, společnou historií i relativně krátkou dobou existence jako mezistátní hranice.

Souhrnné vymezení

Stát	Administrativní celek	Příhraniční území
Česká republika	Jihomoravský kraj	okresy Znojmo, Břeclav, Hodonín
Rakousko	Dolní Rakousko	Weinviertel, severní Waldviertel
Slovensko	Trnavský kraj, Trenčinský kraj	okresy Skalica, Senica, Myjava

Metodologický přístup

Analýza kombinuje kvalitativní výzkumné metody s analýzou sekundárních zdrojů. Metodologický rámec byl zvolen s ohledem na povahu zkoumaného tématu – přeshraniční překážky jsou často obtížně kvantifikovatelné a jejich pochopení vyžaduje hlubší vhled do každodenní praxe aktérů působících v příhraničí.

Primární výzkum byl realizován formou strukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů se starosty obcí a dalšími relevantními aktéry příhraničního území Jihomoravského kraje. Rozhovory probíhaly v průběhu roku 2025 a zaměřovaly se na praktické zkušenosti s přeshraniční spoluprací, identifikaci konkrétních problémů a bariér i na vnímání možností jejich řešení.

Sekundární analýza zahrnuje vyhodnocení relevantních strategických dokumentů na evropské, národní i regionální úrovni, statistických dat a odborných studií zabývajících se přeshraniční spoluprací v daném území.

Struktura dokumentu

Dokument je strukturován do následujících hlavních částí:

1. Úvod – vymezení cílů, území a metodologie
2. Východisková situace – sociodemografická, ekonomická a institucionální charakteristika řešeného území včetně historického kontextu
3. Metodika analýzy – podrobný popis výzkumných metod a zkušeností Euroregionu Pomoraví
4. Identifikované přeshraniční překážky – jádro analýzy členěné do čtyř kategorií:
 - finanční bariéry
 - legislativní bariéry
 - obsahové bariéry
 - jazykové bariéry
5. Srovnání česko-rakouské a česko-slovenské hranice – analýza specifik obou hraničních úseků
6. Návrhová část – doporučení a možnosti řešení identifikovaných překážek
7. Závěr – shrnutí klíčových zjištění a další kroky

2.1 GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ

Jihomoravský kraj v kontextu střední Evropy

Jihomoravský kraj se rozkládá na jihovýchodě České republiky a představuje strategicky významnou oblast pro přeshraniční spolupráci ve střední Evropě. S rozlohou 7 196 km² a 1,2 miliony obyvatel je druhým nejlidnatějším krajem České republiky. Kraj má unikátní geografickou polohu, neboť jako jediný český region sousedí současně se dvěma členskými státy Evropské unie – Rakouskem a Slovenskem.

Celková délka státních hranic Jihomoravského kraje činí přibližně 340 kilometrů, z toho:

- 215 km hranice s Rakouskem (Dolní Rakousko)
- 125 km hranice se Slovenskem (Trnavský a Trenčínský kraj)

Tato dvojí hraniční pozice vytváří specifické podmínky pro přeshraniční spolupráci a zároveň přináší komplexní výzvy v oblasti koordinace aktivit směrem ke dvěma odlišným správním a právním systémům.

Česko-rakouská hranice

Hranice s Dolním Rakouskem (Niederösterreich) prochází převážně zemědělsky využívanou krajinou s mírně zvlněným reliéfem. Nejvýznamnějšími příhraničními regiony na rakouské straně jsou:

- Weinviertel – region bezprostředně sousedící s okresy Břeclav a Znojmo, charakteristický vinařskou tradicí a zemědělskou výrobou
- Severní části Waldviertelu – lesnatější oblast v kontaktu s okresem Znojmo

Dolní Rakousko představuje hospodářsky silný region s HDP na obyvatele výrazně převyšujícím český průměr. Správní uspořádání je založeno na centralizovaném modelu s významnou rolí zemské vlády v Sankt Pöltenu, což vytváří odlišné podmínky pro regionální spolupráci ve srovnání s českým krajským systémem.

Česko-slovenská hranice

Hranice se Slovenskem má specifický charakter daný společnou historií obou národů a relativně krátkou dobou existence jako mezistátní hranice (od roku 1993). Příhraniční území na slovenské straně zahrnuje:

- Trnavský kraj s okresem Skalica jako hlavním partnerským regionem
- Trenčínský kraj s okresem Myjava v širším zázemí příhraničí

Slovenské příhraničí je charakteristické podobnou sídelní strukturou jako české území, s převahou menších obcí a zemědělským charakterem krajiny. Významnou roli hraje jazyková a kulturní blízkost, která usnadňuje každodenní kontakty, ale zároveň může vytvářet falešný pocit snadné spolupráce bez nutnosti řešit administrativní a legislativní rozdíly.

2.2 SOCIODEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Demografické trendy a struktura obyvatelstva

Příhraniční okresy Jihomoravského kraje – Znojmo, Břeclav a Hodonín – vykazují odlišné demografické charakteristiky ve srovnání s krajským průměrem. Zatímco Jihomoravský kraj jako celek patří s 1,2 miliony obyvatel a hustotou osídlení 167 obyvatel na km² mezi demograficky nejsilnější regiony České republiky, příhraniční oblasti se potýkají s méně příznivými trendy. Věková struktura kraje je pozitivně ovlivněna přítomností Brna s jeho univerzitami a dynamickým trhem práce, který přitahuje mladé lidi z celého regionu. Tato koncentrace ekonomicky aktivního obyvatelstva v krajském centru však zároveň znamená odliv z periferních oblastí, včetně příhraničních okresů.

Okres	Počet obyvatel	Hustota osídlení (ob./km ²)	Trend
Břeclav	113 tis.	116	Mírný růst
Hodonín	152 tis.	165	Stagnace
Znojmo	108 tis.	67	Mírný pokles

Příhraniční okresy čelí specifickým demografickým výzvám, které se nejvýrazněji projevují ve venkovských oblastech vzdálených od okresních měst. Stárnutí obyvatelstva představuje dlouhodobý trend, který je důsledkem kombinace nízké porodnosti a migrace mladých lidí za vzděláním a pracovními příležitostmi. Odliv mladé generace směřuje především do Brna, v menší míře pak do zahraničí za prací. Tato demografická situace má přímé dopady na zajištění základních veřejných služeb, kapacity místních samospráv pro přípravu rozvojových projektů i na potenciál přeshraniční spolupráce – menší obce s klesajícím a stárnoucím obyvatelstvem často nedisponují dostatečnými lidskými zdroji pro aktivní zapojení do náročnějších přeshraničních iniciativ.

Přeshraniční migrace a mobilita

Z dostupných dat vyplývá, že přeshraniční pracovní mobilita z Jihomoravského kraje směrem do Rakouska je relativně omezená ve srovnání s jinými příhraničními regiony ČR. Podle sčítání 2021 pracuje v zahraničí pouze 1,2 % ekonomicky aktivních obyvatel kraje, což je výrazně méně než v Karlovarském (9,8 %) nebo Libereckém kraji (4,1 %).

Opačný směr migrace – ze Slovenska do České republiky – je intenzivnější, zejména v oblasti dojíždky za prací do Brna a dalších center. Tato asymetrie vytváří specifické nároky na dopravní infrastrukturu a veřejné služby.

Sídelní struktura

Sídelní struktura příhraničních okresů je charakteristická převahou malých obcí s počtem obyvatel do 2 000. Tato fragmentace sídelní sítě vytváří řadu výzev, které se dotýkají zejména zajištění základních veřejných služeb, koordinace přeshraničních aktivit a efektivního využívání dotačních programů. Menší obce často nedisponují dostatečnými administrativními kapacitami pro přípravu a realizaci náročnějších projektů, což limituje jejich zapojení do přeshraniční spolupráce.

Klíčovou roli v přeshraniční spolupráci hrají tři okresní města. Břeclav s přibližně 24 tisíci obyvateli představuje významný železniční uzel a funguje jako brána na Slovensko díky své poloze na hlavní železniční trati. Znojmo s 34 tisíci obyvateli je historickým centrem jihozápadní Moravy a srdcem vinařského regionu s intenzivními vazbami na rakouský Weinviertel. Hodonín, rovněž s 24 tisíci obyvateli, kombinuje průmyslový charakter se silnými folklórními tradicemi a představuje centrum spolupráce s přilehlými slovenskými okresy.

2.3 EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA

Struktura hospodářství

Ekonomika Jihomoravského kraje je diverzifikovaná s významným podílem průmyslu, služeb i zemědělství. V příhraničních oblastech dominuje několik klíčových odvětví, která formují ekonomický profil regionu a zároveň vytvářejí přirozené předpoklady pro přeshraniční spolupráci.

Zemědělství a potravinářství představují tradiční pilíř hospodářství příhraničních okresů. Vinařství má dlouhou tradici zejména na Znojemsku a Mikulovsku, kde vytváří základnu pro rozvoj cestovního ruchu i přeshraniční spolupráci s rakouskými vinařskými oblastmi. Rostlinná výroba dominuje na Hodonínsku a Břeclavsku, kde úrodné nížiny poskytují ideální podmínky pro pěstování obilnin, zeleniny a technických plodin. Na zemědělskou prvovýrobu navazuje potravinářský průmysl, který zpracovává místní suroviny a představuje významného zaměstnavatele v regionu.

Průmyslová výroba je zastoupena především strojírenstvím a automobilovým průmyslem, který je napojen na dodavatelské řetězce sahající přes hranice do Rakouska i na Slovensko. V širším zázemí regionu se nachází jaderná elektrárna Dukovany, která ovlivňuje energetickou bilanci celého kraje. Chemický průmysl doplňuje průmyslovou strukturu zejména v okresních městech.

Sektor služeb je v příhraničních oblastech reprezentován především cestovním ruchem, který těží z atraktivity Lednicko-valtického areálu zapsaného na seznamu světového dědictví UNESCO a z rozvíjející se sítě vinařských stezek. Významnou roli hraje také logistika a doprava, která využívá strategické polohy regionu na křižovatce dopravních tras mezi Českem, Rakouskem a Slovenskem.

Přeshraniční ekonomické vazby

Ekonomické propojení s rakouským a slovenským příhraničím má výrazně asymetrický charakter, přičemž vazby směrem do Rakouska a na Slovensko se liší jak intenzitou, tak svou povahou.

Směrem do Rakouska je pracovní migrace relativně omezená, což je způsobeno především jazykovou bariérou, která komplikuje uplatnění českých pracovníků na rakouském trhu práce. Naproti tomu je patrný významný podíl nákupního turismu, kdy rakouští občané využívají nižších cen v českých obchodech a službách. Důležitou součástí ekonomických vazeb jsou také investice rakouských firem v regionu, které přináší kapitál, know-how a napojení na zahraniční trhy.

Směrem na Slovensko jsou ekonomické vazby intenzivnější a mají odlišný charakter. Výrazná je zejména dojíždka slovenských pracovníků za prací do Brna a jeho okolí, která je usnadněna jazykovou blízkostí a dobrou dopravní dostupností. V oblasti cestovního ruchu vznikají společné projekty využívající sdílené kulturní dědictví a přírodní atraktivity. Propojené dodavatelské řetězce mezi českými a slovenskými podniky odrážejí historické vazby z období společného státu i současnou ekonomickou komplementaritu obou regionů.

Trh práce a zaměstnanost

Jihomoravský kraj vykazuje nízkou míru nezaměstnanosti, která v roce 2024 dosahovala 2,8 %, a relativně vysokou ekonomickou aktivitu obyvatelstva. V příhraničních oblastech se však projevují strukturální problémy, které ovlivňují fungování trhu práce. Řada odvětví se potýká s nedostatkem kvalifikované pracovní síly, což limituje jejich rozvojový potenciál. Charakteristická je dojíždka za prací ze vzdálenějších obcí do regionálních center, která zatěžuje dopravní infrastrukturu a snižuje kvalitu života obyvatel periferních oblastí. Specifickým rysem příhraničního trhu práce je sezónní zaměstnanost v cestovním ruchu a zemědělství, která vytváří výkyvy v poptávce po pracovní síle v průběhu roku.

2.4 ADMINISTRATIVNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

Kompetence územních celků

Jihomoravský kraj disponuje standardními kompetencemi českých krajů, které zahrnují oblast regionálního rozvoje a územního plánování, dopravu a zajištění dopravní obslužnosti, zdravotnictví v pozici zřizovatele krajských nemocnic, školství na úrovni středních a vyšších odborných škol, sociální služby a oblast kultury a památkové péče. Tyto kompetence vytvářejí rámec pro přeshraniční spolupráci, avšak jejich rozsah a způsob výkonu se liší od kompetencí partnerských regionů v Rakousku a na Slovensku.

Dolní Rakousko funguje na principu centralizovaného modelu, v němž má zemská vláda širší kompetence než české kraje. Mezi klíčové rozdíly patří silnější role zemské úrovně v rozhodovacích procesech, odlišný systém financování obcí a jiná organizace zdravotnictví a sociálních služeb. Tyto rozdíly vytvářejí specifické podmínky pro přeshraniční spolupráci a vyžadují vzájemné pochopení odlišných správních kultur.

Slovenské kraje, konkrétně Trnavský a Trenčinský, mají ve srovnání s českými kraji omezenější kompetence. Řada agend je na Slovensku řešena centrálně na úrovni státu nebo na úrovni okresů, což vytváří odlišnou strukturu partnerů pro přeshraniční spolupráci a může komplikovat hledání protějšků s odpovídajícími pravomocemi.

Institute přeshraniční spolupráce

Euroregion Pomoraví představuje klíčovou platformu pro koordinaci přeshraniční spolupráce v regionu. Byl založen v roce 1999 a za více než dvě desetiletí své existence se etabloval jako uznávaný partner pro obce, kraje i státní instituce na obou stranách hranice.

Euroregion sdružuje členy ze tří zemí. Na české straně jsou to členské obce z Jihomoravského kraje a potažmo celý Jihomoravský kraj jako institucionální partner. Na rakouské straně jsou členy obce z regionu Weinviertel a v širším pojetí celé Dolní Rakousko. Na slovenské straně euroregion sdružuje obce z mikroregionů Partnerstvo pre Horné Záhorie, 11PLUS a Dudvák, přičemž spolupráce se postupně rozšiřuje na všechny příhraniční okresy.

Euroregion Pomoraví plní v systému přeshraniční spolupráce několik klíčových funkcí. Administruje Fond malých projektů na česko-rakouské hranici, který umožňuje financování menších přeshraničních aktivit s jednodušší administrativou. Současně poskytuje metodickou podporu přeshraničním aktivitám a funguje jako kontaktní místo pro obce a instituce hledající partnery na druhé straně hranice.

2.5 HISTORICKÝ KONTEXT

Společná historie regionu

Jihomoravské příhraničí má bohatou společnou historii s rakouskými a slovenskými sousedy, která sahá hluboko do minulosti a formuje současné podmínky pro přeshraniční spolupráci.

V období do roku 1918 bylo celé území součástí Rakousko-Uherska, což znamenalo sdílení společných správních, právních a kulturních tradic. Dopravní a ekonomické sítě byly integrovány bez ohledu na pozdější státní hranice a region fungoval jako propojený hospodářský prostor.

Období mezi lety 1918 a 1989 přineslo zásadní změny v podobě rozdělení původně jednotného prostoru. Železná opona, která existovala v letech 1948 až 1989, představovala neprostupnou bariéru kontaktů s Rakouskem a přerušila přirozené vazby budované po staletí. Naproti tomu vazby se Slovenskem pokračovaly v rámci společného československého státu, byť i zde docházelo k postupnému oslabování regionálních vazeb ve prospěch centralizovaného řízení.

Po roce 1989 došlo k postupnému obnovování kontaktů s Rakouskem, které bylo urychleno pádem železné opony a otevřením hranic. Sametové rozdělení Československa v roce 1993 vytvořilo novou mezistátní hranici se Slovenskem, která však díky jazykové a kulturní blízkosti nepředstavovala zásadní bariéru spolupráce. Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 a následné začlenění do Schengenského prostoru v letech 2007 a 2008 odstranilo poslední formální překážky volného pohybu osob a vytvořilo současný rámec pro přeshraniční spolupráci.

Vývoj přeshraniční spolupráce

Vývoj přeshraniční spolupráce lze rozdělit do dvou hlavních období. První období v letech 1990 až 2004 bylo charakteristické obnovou kontaktů přerušených v době železné opony. V této fázi vznikala první partnerství měst a obcí, začínala se formovat euroregionální spolupráce a byly využívány programy PHARE CBC jako první nástroje evropské podpory přeshraniční spolupráce.

Druhé období od roku 2004 do současnosti je spojeno s evropskou integrací a systematickou podporou přeshraniční spolupráce prostřednictvím programů Interreg. Postupně byly realizovány programy pro období 2004–2006, 2007–2013, 2014–2020 a aktuálně probíhající období 2021–2027. Toto období přineslo rozvoj institucionální spolupráce a postupnou specializaci na konkrétní tematické oblasti.

Z analyzovaných dokumentů vyplývá, že současná spolupráce se zaměřuje především na cestovní ruch s důrazem na Lednicko-valtický areál a vinařské stezky, na kulturu a kulturní dědictví prostřednictvím společných projektů muzeí a podpory folklórních tradic, na životní prostředí včetně ochrany přírody a vodního hospodářství a na vzdělávání formou výměn škol a jazykových projektů.

Současné výzvy

Historický vývoj zanechal v regionu specifické stopy, které ovlivňují současnou spolupráci a vytvářejí jak příležitosti, tak výzvy pro její další rozvoj.

Mezi pozitivní faktory patří silná kulturní blízkost se Slovenskem, která usnadňuje komunikaci a vzájemné porozumění. Tradice vinařství a zemědělství vytvářejí přirozené pojítko s rakouskými partnery a poskytují témata pro společné projekty. Společné kulturní dědictví v podobě barokních památek a lidových tradic představuje základ pro spolupráci v oblasti kultury a cestovního ruchu.

Současně se region potýká s řadou výzev. Generační proměna způsobuje, že mladší generace nemá osobní zkušenost se společnou historií a přirozené vazby je třeba aktivně budovat a udržovat. Ekonomické asymetrie v podobě rozdílných životních úrovní mezi regiony vytvářejí nerovné podmínky pro spolupráci a mohou vést k jednostranným tokům pracovní síly či nákupního turismu. Administrativní rozdíly, které se prohloubily za více než třicet let samostatného vývoje právních a správních systémů, komplikují praktickou realizaci přeshraničních projektů a vyžadují neustálé úsilí o vzájemné pochopení a koordinaci.

3.1 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Hlavní cíl analýzy

Primárním cílem této analýzy je systematická identifikace a kategorizace přeshraničních překážek, které ovlivňují spolupráci mezi Jihomoravským krajem a sousedními regiony v Rakousku a na Slovensku. Analýza si neklade za cíl pouze popsat existující bariéry, ale také navrhnout možné přístupy k jejich překonání a poskytnout faktografický podklad pro strategické rozhodování Euroregionu Pomoraví. Dokument má sloužit jako východisko pro efektivnější plánování přeshraničních aktivit a pro advokační činnost směrem k národním a evropským institucím.

Specifické cíle

Analýza sleduje několik vzájemně provázaných specifických cílů. Prvním z nich je zmapování současného stavu přeshraniční spolupráce v klíčových tematických oblastech, které jsou pro území Euroregionu Pomoraví relevantní. Druhým cílem je identifikace konkrétních překážek administrativního, legislativního, finančního a obsahového charakteru, s nimiž se aktéři spolupráce v praxi setkávají. Třetím cílem je analýza rozdílů mezi česko-rakouskou a česko-slovenskou hranicí, neboť obě hraniční oblasti mají odlišnou dynamiku danou jazykovou, ekonomickou i historickou situací. Čtvrtým cílem je formulace doporučení pro odstranění nebo zmírnění identifikovaných bariér na různých úrovních veřejné správy. Posledním cílem je poskytnutí metodického rámce, který umožní průběžný monitoring překážek v budoucnosti a zajistí kontinuitu analytické činnosti Euroregionu.

Výzkumné otázky

Analýza hledá odpovědi na čtyři klíčové výzkumné otázky. První otázka se zaměřuje na to, jaké jsou hlavní překážky přeshraniční spolupráce v území Euroregionu Pomoraví a jak je lze kategorizovat do přehledného systému. Druhá otázka zkoumá, zda existují významné rozdíly v charakteru a intenzitě překážek mezi česko-rakouskou a česko-slovenskou hranicí. Třetí otázka se ptá, které překážky jsou řešitelné na regionální úrovni a které naopak vyžadují intervenci na národní či evropské úrovni. Čtvrtá otázka pak směřuje k identifikaci nástrojů a přístupů, které se osvědčily při překonávání podobných bariér v jiných evropských příhraničních regionech.

3.2 ANALYTICKÝ RÁMEC

Typologie přeshraničních překážek

Pro systematickou analýzu byla využita čtyřstupňová kategorizace překážek, která vychází z metodiky Evropské komise použité v rámci přeshraničního přezkumu a byla adaptována pro podmínky řešeného území. Tato typologie umožňuje strukturované třídění identifikovaných bariér a usnadňuje následnou formulaci doporučení.

První kategorii tvoří **finanční bariéry**, které zahrnují rozdíly v cenových hladinách a úhradových mechanismech mezi státy, nedostatek finančních prostředků na přeshraniční aktivity, asymetrii ve financování mezi partnery na obou stranách hranice a administrativní náročnost spojenou s čerpáním dotačních programů.

Druhou kategorii představují **legislativní bariéry**, do nichž spadají rozdíly v právních předpisech mezi Českou republikou, Rakouskem a Slovenskem, nekompatibilita správních postupů, chybějící nebo zastaralé mezistátní smlouvy a rozdílné kompetence územních celků na jednotlivých úrovních veřejné správy.

Třetí kategorii tvoří **obsahové neboli tematické bariéry**, které se projevují v odlišných prioritách a strategiích na obou stranách hranice, v nedostatku společných témat pro spolupráci, v rozdílných standardech a normách v jednotlivých sektorech a v kapacitních omezeních institucí zapojených do přeshraniční spolupráce.

Čtvrtou kategorii představují **jazykové bariéry**, které se projevují nedostatečnou jazykovou vybaveností aktérů spolupráce, absencí vícejazyčných informačních materiálů a komunikačními problémy v každodenní spolupráci.

Úrovně řešení překážek

Analýza rozlišuje tři úrovně, na kterých mohou být překážky řešeny. Na lokální a regionální úrovni jsou řešitelné překážky spadající do kompetencí obcí, krajů a euroregionů, jako je například koordinace jízdních řádů veřejné dopravy nebo organizace společných kulturních akcí. Na národní úrovni se řeší překážky vyžadující změnu legislativy nebo uzavření mezistátních dohod, což zahrnuje úpravy zákonů či bilaterální smlouvy mezi státy. Na evropské úrovni pak spadají překážky vyžadující harmonizaci prostřednictvím směrnic, nařízení nebo koordinačních mechanismů Evropské unie.

3.3 POUŽITÉ METODY

Primární výzkum – terénní šetření

Jádrem analýzy je kvalitativní výzkum realizovaný formou terénního šetření v průběhu roku 2025. Terénní práce zahrnovala několik vzájemně se doplňujících metod sběru dat, které umožnily získat komplexní obraz o přeshraničních překážkách z pohledu různých skupin aktérů.

Strukturované a polostrukturované rozhovory byly vedeny se zástupci klíčových skupin aktérů přeshraniční spolupráce. Mezi respondenty patřili představitelé samospráv, tedy starostové a úředníci příhraničních obcí, dále zástupci institucí jako jsou muzea, knihovny a vzdělávací instituce, koordinátoři přeshraničních projektů realizovaných v rámci programů Interreg a odborníci z praxe působící v oblasti cestovního ruchu, kultury a sociálních služeb. Rozhovory se zaměřovaly na praktické zkušenosti s přeshraniční spoluprací, identifikaci konkrétních problémů a bariér, vnímání možností jejich řešení a příklady úspěšné i neúspěšné spolupráce.

Účast na pracovních setkáních a konferencích představovala další důležitý zdroj primárních dat. V rámci výzkumu byla využita data z řady pracovních setkání organizovaných Euroregionem Pomoraví. Spolkový den 2025, který se konal v dubnu ve Velké nad Veličkou, přinesl poznatky o spolupráci organizací třetího sektoru v česko-slovenském pohraničí a o proměnách lidové kultury a folkloru. Konference o cestovním ruchu v Jindřichově Hradci v červnu 2025 se věnovala aktuálním trendům a potenciálům v česko-rakouském pohraničí. Česko-rakouské setkání představitelů měst a obcí v Břeclavi v říjnu 2025 propojilo region Lednicko-valtického areálu s Weinviertelem. Cenné poznatky přinesla také projektová jednání k připravovaným a realizovaným projektům programu Interreg.

Pracovní návštěvy v terénu doplnily rozhovory a účast na setkáních. Uskutečněny byly návštěvy v obcích a městech příhraničního regionu včetně Židlochovic, Sudoměřic, Břeclavi, Hodonína, Malé Vrbky, Slavkova u Brna a dalších lokalit. Tyto návštěvy umožnily získat bezprostřední vhled do konkrétních projektových záměrů a identifikovat překážky, s nimiž se obce při přípravě a realizaci přeshraničních aktivit potýkají.

Sekundární analýza

Analýza strategických dokumentů zahrnovala relevantní dokumenty na evropské, národní a regionální úrovni. Na evropské úrovni bylo analyzováno sdělení Evropské komise o podpoře růstu a soudržnosti v příhraničních regionech EU, návrh nařízení o usnadnění přeshraničních řešení a výstupy iniciativy b-solutions zaměřené na identifikaci a řešení právních a administrativních překážek. Na národní úrovni byly využity Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ a programové

dokumenty programů Interreg Rakousko-Česko a Slovensko-Česko pro období 2021–2027. Na regionální úrovni byly analyzovány strategické dokumenty Jihomoravského kraje a materiály Euroregionu Pomoraví.

Analýza odborných studií představovala klíčový zdroj sekundárních dat. Využity byly odborné studie zpracované v rámci projektu Asociace euroregionů ČR zaměřeného na nastavení systému identifikace administrativních a právních překážek v rozvoji přeshraniční spolupráce. Tyto studie pokrývají oblast integrovaného záchranného systému, veřejné dopravy, zdravotnictví a životního prostředí a poskytují celostátní kontext umožňující srovnání situace na hranicích Jihomoravského kraje s ostatními českými příhraničními regiony.

Komparativní analýza

Důležitou součástí metodiky je srovnávací přístup ve dvou rovinách. První rovina zahrnuje srovnání česko-rakouské a česko-slovenské hranice, neboť obě hranice mají odlišný charakter a vyžadují specifický přístup. Česko-rakouská hranice je charakterizována významnou jazykovou bariérou, vysokou ekonomickou asymetrií ve prospěch Rakouska a přerušenou historickou kontinuitou v období železné opony. Naproti tomu česko-slovenská hranice vykazuje minimální jazykovou bariéru, nižší ekonomickou asymetrii a zachovanou historickou kontinuitu spolupráce.

Druhá rovina srovnání zahrnuje zkušenosti z jiných evropských příhraničních regionů. Využity byly poznatky z fungování Rady pro volný pohyb v rámci Severské rady ministrů, která představuje dlouhodobě fungující systém identifikace a odstraňování překážek mobility. Dále byly analyzovány zkušenosti z belgicko-nizozemské hranice, kde funguje koordinační bod Schakelpunt zaměřený na systematické řešení přeshraničních bariér. Cenné poznatky přinesl také projekt ACCESS na slovensko-maďarské hranici, který se zaměřuje na podporu právní dostupnosti v přeshraničním kontextu.

3.4 ZKUŠENOSTI EUROREGIONU POMORAVÍ

Role euroregionu v identifikaci překážek

Euroregion Pomoraví disponuje unikátní pozicí pro identifikaci přeshraničních bariér, která vyplývá z jeho každodenní činnosti a dlouhodobých zkušeností s koordinací přeshraniční spolupráce. Administrace Fondu malých projektů přináší přímý kontakt s desítkami žadatelů a příjemců ročně, což umožňuje získat znalost praktických problémů při realizaci projektů a přehled o tematických oblastech spolupráce. Koordinace přeshraničních aktivit zahrnuje organizaci setkání starostů a představitelů obcí, facilitaci partnerských vztahů mezi obcemi na obou stranách hranice a metodickou podporu projektovým záměrům. Euroregion rovněž disponuje rozsáhlou sítí kontaktů zahrnující vazby na členské obce a jejich potřeby, spolupráci s partnerskými euroregiony a napojení na krajskou a národní úroveň.

Identifikované vzorce

Na základě projektové praxe lze identifikovat opakující se vzorce překážek, které se projevují napříč různými projekty a tematickými oblastmi. Administrativní nesoulad se projevuje v rozdílných požadavcích na dokumentaci, termíny a postupy mezi českými a zahraničními partnery. Finanční asymetrie se odráží v rozdílných možnostech spolufinancování a problémech s cash-flow zejména u menších partnerů. Komunikační výzvy zahrnují jazykovou bariéru na česko-rakouské hranici a absenci společných platforem pro koordinaci aktivit. Institucionální rozdíly se projevují v odlišných kompetencích, rozhodovacích procesech a prioritách institucí na obou stranách hranice.

3.5 LIMITY ANALÝZY

Metodologická omezení

Analýza má své limity, které je třeba při interpretaci výsledků zohlednit. Z geografického hlediska byl terénní průzkum realizován primárně na české straně hranice, přičemž pohled aktérů z rakouské a slovenské strany je zachycen zprostředkovaně prostřednictvím společných setkání a projektových jednání. Z tematického hlediska je kladen důraz na perspektivu samospráv a kulturních institucí, zatímco pohledy podnikatelů, neziskových organizací a běžných občanů jsou zastoupeny méně. Z časového hlediska data reflektují stav v období 2024–2025 a některé překážky mohou být v čase proměnlivé v závislosti na legislativních změnách či politickém vývoji.

Validita zjištění

Přes uvedená omezení lze zjištění považovat za validní a relevantní pro účely, k nimž je analýza určena. Validitu posiluje triangulace zdrojů zahrnující rozhovory, analýzu dokumentů a přímé pozorování. Zjištění vykazují konzistenci napříč různými zdroji a jsou v souladu s celostátními studiemi překážek zpracovanými pro Asociaci euroregionů ČR. Výsledky analýzy mají praktickou využitelnost pro strategické plánování Euroregionu Pomoraví a pro formulaci doporučení směrem k národním a evropským institucím.

4. IDENTIFIKOVANÉ PŘEŠHRANIČNÍ PŘEKÁŽKY

Tato kapitola představuje jádro celé analýzy a systematicky mapuje překážky, které brání efektivní přeshraniční spolupráci na území Euroregionu Pomoraví. Identifikované bariéry vycházejí z terénního průzkumu realizovaného v průběhu roku 2025, z dlouhodobých zkušeností Euroregionu Pomoraví s administrací přeshraničních projektů a z analýzy relevantních strategických dokumentů na evropské, národní i regionální úrovni.

Překážky jsou členěny do čtyř základních kategorií: finanční, legislativní, obsahové (tematické) a jazykové bariéry. Toto členění umožňuje systematické třídění problémů i následnou formulaci cílených doporučení. Je třeba zdůraznit, že jednotlivé kategorie bariér se vzájemně prolínají a posilují – například legislativní rozdíly často generují dodatečné finanční náklady a jazyková bariéra komplikuje řešení obsahových problémů.

4.1 FINANČNÍ BARIÉRY

Finanční překážky patří mezi nejčastěji zmiňované bariéry přeshraniční spolupráce. Jejich povaha se však výrazně liší podle typu aktérů a charakteru spolupráce. Zatímco velké institucionální projekty financované z programů Interreg čelí především administrativní náročnosti, menší obce a neziskové organizace narážejí na základní problém nedostatku volných prostředků pro přeshraniční aktivity.

4.1.1 ROZDÍLNÉ ÚROVNĚ FINANCOVÁNÍ SAMOSPRÁV

Jedním z klíčových strukturálních problémů je zásadní rozdíl ve způsobu financování a hospodaření samospráv v České republice a Rakousku. České obce disponují relativně vysokou mírou finanční autonomie a mohou flexibilně nakládat s volnými prostředky ve svých rozpočtech. Tato flexibilita umožňuje rychle reagovat na příležitosti přeshraniční spolupráce, financovat vlastní podíl na projektech či podporovat menší přeshraniční aktivity bez nutnosti složitého schvalování.

Naproti tomu rakouské obce fungují v systému, kde jsou finanční prostředky výrazně více vázány v rozpočtech nadřazených organizačních celků – především spolkových zemí. Rakouské samosprávy mají omezenější možnosti volně disponovat s finančními prostředky a každá významnější investice či projektový záměr vyžaduje koordinaci s vyššími úrovněmi správy. Tento rozdíl vytváří asymetrii v přístupu k přeshraniční spolupráci, kdy české obce mohou být připraveny k rychlé akci, zatímco jejich rakouští partneři musí procházet delšími schvalovacími procesy.

Na česko-slovenské hranici je situace odlišná. Slovenské obce disponují podobně jako české relativní finanční autonomií, avšak celkově nižší úroveň rozpočtů slovenských samospráv vytváří jiný typ asymetrie. Slovenští partneři často nemají dostatečné prostředky na spolufinancování projektů, což komplikuje vytváření vyrovnaných partnerství.

4.1.2 KOMPLIKOVANÝ PŘÍSTUP K DOTAČNÍM PROGRAMŮM

Programy Interreg představují hlavní zdroj financování přeshraniční spolupráce, avšak jejich využívání naráží na řadu praktických překážek. Z analýzy zkušeností Euroregionu Pomoraví vyplývá, že administrativní náročnost projektového cyklu odrazuje zejména menší obce a organizace od podávání žádostí.

Proces přípravy projektové žádosti vyžaduje značné kapacity, které malé obce často nemají k dispozici. Nutnost zpracovat detailní projektovou dokumentaci, zajistit partnerskou dohodu, připravit rozpočet odpovídající pravidlům programu a koordinovat harmonogram aktivit s partnerem na druhé straně hranice představuje pro obce s minimálním administrativním aparátem téměř nepřekonatelnou překážku.

Specifickým problémem je časová náročnost celého projektového cyklu. Od vzniku projektového záměru přes podání žádosti, hodnocení, schválení až po zahájení realizace může uplynout i více než rok. Tato prodleva snižuje atraktivitu programů pro aktéry, kteří potřebují rychle reagovat na aktuální potřeby.

Fondy malých projektů administrované euroregiony částečně řeší problém dostupnosti pro menší žadatele, avšak i zde přetrvávají bariéry spojené s nutností předfinancování aktivit a následnou refundací nákladů.

4.1.3 ADMINISTRATIVNÍ NÁROČNOST PROJEKTOVÉHO FINANCOVÁNÍ

Administrativní zátěž spojená s realizací přeshraničních projektů je opakovaně identifikována jako jedna z nejvýznamnějších bariér. Zkušenosti z programů Interreg na všech českých hranicích ukazují, že požadavky českých kontrolních orgánů často výrazně převyšují nároky na straně zahraničních partnerů.

Jak dokládá analýza překážek spolupráce v oblasti životního prostředí zpracovaná pro Asociaci euroregionů ČR, monitorovací zprávy českých partnerů dosahují řádově vyššího rozsahu než dokumentace vyžadovaná zahraniční stranou. Tato disproporce vytváří nerovnováhu v pracovním zatížení partnerů a může vést k napětí v partnerských vztazích.

Problematickým aspektem je rovněž přístup monitorovacích výborů k opakovaným projektům. V oblasti ochrany životního prostředí, kde jsou klíčové dlouhodobé monitoringy a kontinuální péče

o území, je požadavek na inovativnost projektů často kontraproduktivní. Šestileté cykly monitoringu biodiverzity nebo dlouhodobé sledování kvality vod nelze realizovat formou jednorázových projektů, přesto programy Interreg takové aktivity obtížně podporují.

4.1.4 KURZOVÉ ROZDÍLY A DAŇOVÉ NESROVNALOSTI

Přestože Česká republika dosud nepřijala euro, kurzové rozdíly nepředstavují v současnosti zásadní bariéru přeshraniční spolupráce. Relativní stabilita kurzu české koruny vůči euru v posledních letech snížila rizika spojená s kurzovými výkyvy při realizaci projektů.

Významnějším problémem jsou rozdíly v daňových systémech, které komplikují některé formy přeshraniční spolupráce. Odlišné sazby DPH, rozdílná pravidla pro zdanění přeshraničních pracovníků a nesrovnalosti v oblasti sociálního a zdravotního pojištění vytvářejí administrativní zátěž a právní nejistotu.

V oblasti přeshraniční veřejné dopravy představují rozdílné sazby DPH významnou komplikaci při nastavování jednotných tarifních systémů. Dopravci musí řešit složité účetní postupy při vykazování mezinárodních jízdenek, což některé odrazuje od provozování přeshraničních spojů.

4.1.5 NEDOSTATEK PROSTŘEDKŮ NA MALÉ PŘESHRANIČNÍ AKTIVITY

Paradoxem současného systému podpory přeshraniční spolupráce je, že zatímco existují relativně robustní nástroje pro financování větších projektů, chybí systematická podpora pro malé, každodenní přeshraniční aktivity. Právě tyto aktivity – společná setkání, kulturní výměny, sportovní akce, neformální networking – přitom vytvářejí základ pro budování důvěry a dlouhodobých partnerství.

Fondy malých projektů administrované euroregiony částečně tuto mezeru vyplňují, avšak jejich kapacita je omezená a administrativní požadavky, byť zjednodušené, stále představují bariéru pro nejmenší aktéry. Obce s několika stovkami obyvatel, místní spolky či dobrovolné organizace často nemají kapacity ani na přípravu zjednodušené žádosti.

Zkušenosti z česko-slovenského pohraničí ukazují, že právě neformální spolupráce na úrovni spolků a občanských iniciativ vytváří nejsilnější přeshraniční vazby. Spolkový den 2025 ve Velké nad Veličkou demonstroval potenciál spolupráce organizací třetího sektoru, která však probíhá často bez jakékoli institucionální podpory.

4.2 LEGISLATIVNÍ BARIÉRY

Legislativní překážky představují strukturální bariéry, které nelze překonat pouze na regionální úrovni a vyžadují intervenci na národní či evropské úrovni. Přestože Evropská unie usiluje o harmonizaci právních předpisů v klíčových oblastech, rozdíly mezi právními systémy členských států přetrvávají a v přeshraničním kontextu vytvářejí významné komplikace.

4.2.1 ROZDÍLY V PRÁVNÍCH SYSTÉMECH

Základní rozdíly v právních systémech České republiky, Rakouska a Slovenska se promítají do všech oblastí přeshraniční spolupráce. Odlišná struktura správního práva, rozdílné kompetence jednotlivých úrovní veřejné správy a nesourodé procedurální postupy komplikují koordinaci aktivit přes hranice.

V oblasti stavebního řízení existují významné rozdíly v požadavcích na dokumentaci, v délce povolenacích procesů i v kompetencích jednotlivých orgánů. Přeshraniční infrastrukturní projekty tak musí procházet paralelními schvalovacími procesy v obou zemích, přičemž harmonogram jednoho procesu nemusí odpovídat druhému.

Specifickým problémem je oblast odpadového hospodářství, kde rozdílné národní předpisy komplikují přeshraniční přepravu odpadů k recyklaci či zpracování. Jak dokládají zkušenosti z iniciativy b-solutions na evropské úrovni, právě tato oblast patří mezi nejčastěji identifikované překážky přeshraniční spolupráce v environmentální oblasti.

4.2.2 ODLIŠNÁ PRAVIDLA PRO VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Rozdíly v pravidlech pro zadávání veřejných zakázek představují bariéru při realizaci společných přeshraničních projektů, byť všechny tři země vycházejí ze stejných směrnic EU. V praxi se liší míra administrativní zátěže a formalismu.

Česko a Slovensko jsou vnímány jako administrativně nejnáročnější – oba systémy kladou důraz na detailní procedurální požadavky, rozsáhlou dokumentaci a přísné formální náležitosti. Zadavatelé i dodavatelé často potřebují právní podporu a riziko vyřazení kvůli formálním pochybením je vysoké. Rakousko naproti tomu uplatňuje pragmatičtější přístup s větším prostorem pro flexibilní postupy a standardizovanou dokumentaci, což snižuje administrativní zátěž pro všechny strany.

Tato asymetrie může v přeshraničních projektech vést k situacím, kdy partneři preferují administraci zakázek na rakouské straně – nikoli kvůli nižší kvalitě kontrol, ale díky

předvídatelnějšímu a méně formalistickému prostředí. To představuje praktickou komplikaci při rozdělování rolí v projektech a může narušovat rovnováhu partnerských vztahů.

4.2.3 ROZDÍLY V SOCIÁLNÍM A ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ

Oblast sociálního a zdravotního pojištění patří mezi nejkomplexnější překážky přeshraniční mobility. Přestože evropská legislativa (nařízení 883/2004 a směrnice 2011/24/EU) vytváří základní rámec pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení, praktická aplikace těchto pravidel naráží na řadu problémů.

V oblasti zdravotní péče je situace na česko-rakouské hranici relativně příznivá díky existující mezivládní dohodě a prováděcím ujednáním mezi Dolním Rakouskem a sousedícími českými kraji. Model spolupráce zdravotnických záchranných služeb mezi Dolním Rakouskem a Jihomoravským krajem je často uváděn jako příklad dobré praxe na evropské úrovni.

Na česko-slovenské hranici naopak dosud chybí mezivládní dohoda upravující spolupráci zdravotnických záchranných služeb, což znemožňuje systematický rozvoj přeshraniční spolupráce v této oblasti. Připravovaná novela zákona o veřejném zdravotním pojištění může otevřít nové možnosti, avšak bez odpovídajícího smluvního rámce se sousedními státy zůstane potenciál nevyužit.

4.2.4 UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ A VZDĚLÁNÍ

Vzájemné uznávání kvalifikací a vzdělání představuje přetrvávající bariéru přeshraniční mobility pracovní síly. Přestože existují evropské směrnice upravující uznávání odborných kvalifikací, praktické postupy se mezi státy liší a proces uznání může být zdoluhavý a administrativně náročný.

Specifickým problémem je uznávání kvalifikací v regulovaných profesích – zdravotnictví, sociálních službách, vzdělávání či technických oborech. Složitá administrativa při uznávání odborných certifikátů a licencí brání efektivnímu zapojení pracovní síly do přeshraničního trhu práce.

Na česko-rakouské hranici je situace komplikována jazykovou bariérou, která de facto omezuje možnosti uplatnění českých pracovníků v Rakousku i bez ohledu na formální uznání kvalifikace. Na česko-slovenské hranici je jazyková bariéra minimální, avšak rozdíly v systémech vzdělávání a odborné přípravy vytvářejí vlastní specifické překážky.

4.2.5 ROZDÍLNÉ KOMPETENCE SAMOSPRÁV A STÁTNÍ SPRÁVY

Zásadní strukturální bariérou je odlišné rozdělení kompetencí mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy v České republice, Rakousku a na Slovensku. Tato asymetrie komplikuje identifikaci správného partnera pro spolupráci a může vést k situacím, kdy české obce jednají s partnery, kteří nemají odpovídající pravomoci.

V Rakousku je systém založen na centralizovaném modelu s významnou rolí zemské vlády. Řada agend, které jsou v České republice v kompetenci krajů či obcí, je v Rakousku řešena na úrovni spolkové země. To vytváří specifické podmínky pro přeshraniční spolupráci a vyžaduje zapojení vyšších úrovní správy do projektů, které by v českém kontextu mohly být řešeny čistě na lokální úrovni.

Na Slovensku mají kraje ve srovnání s českými omezenější kompetence a řada agend je řešena centrálně na úrovni státu nebo na úrovni okresů. To vytváří odlišnou strukturu potenciálních partnerů a může komplikovat hledání protějšků s odpovídajícími pravomocemi.

V oblasti integrovaného záchranného systému je tato asymetrie obzvláště patrná. Zatímco v České republice funguje relativně centralizovaný systém s krajskými ředitelstvími Hasičského záchranného sboru, v Rakousku je požární ochrana zodpovědností obcí a záchranná služba je organizována na úrovni zemských okresů. Tato rozdílnost komplikuje uzavírání dohod o přeshraniční spolupráci a identifikaci kompetenčně příslušného partnera.

4.3 OBSAHOVÉ BARIÉRY

Obsahové bariéry odrážejí rozdílné priority, potřeby a přístupy aktérů na obou stranách hranice. Tyto rozdíly nejsou nutně problémem samy o sobě, avšak při nedostatečné koordinaci mohou vést k neefektivnímu využívání zdrojů a k projektům, které nereflektují skutečné potřeby obou stran.

4.3.1 NEDOSTATEČNÁ DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA A PROPOJENÍ

Dopravní propojení příhraničních oblastí představuje jednu z klíčových obsahových bariér. Na česko-rakouské hranici je situace charakteristická dobře rozvinutou infrastrukturou na rakouské straně a postupně se zlepšující situací na české straně. Hlavní železniční a silniční tahy (především Brno–Vídeň) fungují relativně dobře, avšak v menších příhraničních oblastech chybí odpovídající propojení.

Specifickým problémem je přeshraniční veřejná doprava, kde je nabídka autobusových spojů přes česko-rakouskou hranici v lokálním měřítku velmi omezená. Zatímco existují komerční spoje mezi velkými městy, v příhraničních oblastech zcela chybí místní autobusové propojení.

Na česko-slovenské hranici je situace odlišná. Historická kontinuita a jazyková blízkost vytvořily relativně funkční síť spojení, avšak i zde existují významné mezery. Železniční spojení funguje na hlavních trasách, avšak řada lokálních tratí byla v minulosti zrušena nebo je provozována pouze v omezeném rozsahu.

Zásadním rozdílem oproti jiným českým hranicím je, že na česko-rakouské i česko-slovenské hranici Jihomoravského kraje neexistují horské bariéry, které by fyzicky komplikovaly dopravní propojení. Překážky jsou tedy primárně institucionálního a organizačního charakteru.

4.3.2 OMEZENÁ NABÍDKA PŘESHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH SLUŽEB

Dostupnost veřejných služeb v příhraničních oblastech je často limitována státní hranicí, přestože nejbližší poskytovatel služby může být na druhé straně hranice. Tento problém je obzvláště akutní v řídce osídlených venkovských oblastech, kde koncentrace služeb do regionálních center vytváří dlouhé dojezdové vzdálenosti.

V oblasti zdravotní péče existuje na česko-rakouské hranici funkční spolupráce zdravotnických záchranných služeb, která umožňuje v akutních případech využít nejbližší dostupné zařízení bez ohledu na státní hranici. Model spolupráce mezi Dolním Rakouskem a Jihomoravským krajem je příkladem, jak lze legislativní a organizační bariéry překonat prostřednictvím bilaterálních dohod.

Na česko-slovenské hranici je situace komplikovanější. Přestože jazyková blízkost by teoreticky usnadňovala přeshraniční poskytování služeb, chybí odpovídající smluvní rámec. Připravovaná mezivládní dohoda o spolupráci zdravotnických záchranných služeb může situaci zlepšit, avšak její uzavření je stále v jednání.

4.3.3 ASYMETRIE V OBLASTI ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti vzdělávání existují významné rozdíly v systémech a přístupech mezi Českou republikou a sousedními státy. Tyto rozdíly se projevují v organizaci školního roku, v obsahu vzdělávacích programů i v požadavcích na kvalifikaci pedagogických pracovníků.

Přeshraniční spolupráce škol je přitom jednou z neefektivnějších forem budování dlouhodobých vazeb mezi komunitami. Společné projekty, výměnné pobyty a partnerství škol vytvářejí přirozené kontakty mezi mladou generací a přispívají k překonávání mentálních bariér.

Na česko-rakouské hranici je spolupráce škol komplikována jazykovou bariérou. Výuka němčiny na českých školách sice existuje, avšak úroveň znalostí často neumožňuje plnohodnotnou

komunikaci. Na rakouské straně je situace ještě složitější – čeština se na rakouských školách prakticky nevyučuje.

Na česko-slovenské hranici by jazyková blízkost měla spolupráci usnadňovat, avšak zkušenosti ukazují, že u mladší generace již vzájemná srozumitelnost češtiny a slovenštiny není samozřejmostí. Generace vyrůstající po rozdělení Československa nemá přirozenou expozici druhému jazyku a pasivní znalost se postupně vytrácí.

4.3.4 ROZDÍLNÉ PŘÍSTUPY K ÚZEMNÍMU PLÁNOVÁNÍ

Územní plánování představuje oblast, kde se rozdíly v právních systémech a správních postupech projevují obzvláště výrazně. Koordinace územního rozvoje přes státní hranici naráží na odlišné metodiky, různé časové horizonty plánovacích dokumentů a rozdílné kompetence plánovacích orgánů.

Na česko-rakouské hranici je patrný rozdíl v přístupu k infrastrukturním investicím. Rakouská strana disponuje vyspělou infrastrukturou a její priority se přesouvají k měkkým opatřením – vzdělávání, informačním systémům, technologickým inovacím. Česká strana naopak stále pocituje deficit v základní infrastruktuře a preferuje investiční projekty.

Tato asymetrie komplikuje formulaci společných projektových záměrů. Zatímco české obce hledají partnery pro infrastrukturní projekty, rakouské protějšky preferují projekty zaměřené na rozvoj kompetencí, digitalizaci či inovace. Nalezení společného jmenovatele vyžaduje intenzivní komunikaci a ochotu ke kompromisům.

4.3.5 NEDOSTATEČNÁ KOORDINACE V OBLASTI TURISMU A KULTURY

Cestovní ruch a kultura patří mezi oblasti s největším potenciálem pro přeshraniční spolupráci. Lednicko-valtický areál zapsaný na seznamu světového dědictví UNESCO, vinařské stezky procházející oběma stranami hranice a bohaté kulturní dědictví regionu vytvářejí přirozený základ pro společnou propagaci a rozvoj.

Přesto koordinace v oblasti turismu naráží na řadu překážek. Neexistuje jednotná databáze turistických cílů a služeb, marketingové aktivity probíhají odděleně a informační systémy nejsou propojeny. Turisté přijíždějící do regionu často nevědí o atraktivitách na druhé straně hranice, přestože jsou vzdáleny jen několik kilometrů.

Na česko-slovenské hranici je situace podobná. Společné kulturní dědictví – folklórní tradice, lidová architektura, vinařství – vytváří potenciál pro společnou prezentaci regionu, avšak koordinace aktivit je nedostatečná.

4.3.6 BARIÉRY V OBLASTI ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE

Zdravotní a sociální péče představuje oblast, kde přeshraniční spolupráce může přinést významné benefity pro obyvatele příhraničních oblastí, avšak kde současně existují nejvýznamnější legislativní a organizační bariéry.

V oblasti zdravotní péče je klíčovým problémem rozdílnost systémů zdravotního pojištění a úhrad. Přestože evropská legislativa umožňuje čerpání zdravotní péče v jiném členském státě, praktická realizace naráží na administrativní složitost, nejasnosti v úhradách a nedostatečnou informovanost pacientů i poskytovatelů.

Na česko-rakouské hranici funguje spolupráce zdravotnických záchranných služeb jako příklad dobré praxe. Dohoda mezi Dolním Rakouskem a Jihomoravským krajem umožňuje v akutních případech využít nejbližší dostupné zařízení. Tato spolupráce se osvědčila například při řešení následků tornáda na jižní Moravě v roce 2021, kdy bylo možné rychle povolat rakouské záchranné služby.

V oblasti sociálních služeb je situace komplikovanější. Neexistuje jasný právní rámec pro společné poskytování sociální péče přes hranice, problémem je vzájemné uznávání kvalifikací sociálních pracovníků a rozdílné standardy poskytovaných služeb.

Na česko-slovenské hranici je potenciál pro spolupráci v oblasti zdravotní a sociální péče vysoký díky jazykové blízkosti, avšak chybí odpovídající smluvní rámec. Mezivládní dohoda o spolupráci zdravotnických záchranných služeb je v přípravě, avšak její uzavření se protahuje.

4.4 JAZYKOVÉ BARIÉRY

Jazykové bariéry představují specifickou kategorii překážek, která se výrazně liší podle toho, zda hovoříme o česko-rakouské nebo česko-slovenské hranici. Zatímco na hranici s Rakouskem je jazyková bariéra jednou z nejvýznamnějších překážek spolupráce, na hranici se Slovenskem je situace zdánlivě příznivější, avšak i zde se objevují nové výzvy.

4.4.1 ZNALOST NĚMČINY V ČESKÉM PŘÍHRANIČÍ

Znalost německého jazyka v českém příhraničí je jedním z klíčových faktorů ovlivňujících intenzitu a kvalitu přeshraniční spolupráce s Rakouskem. Historicky byla němčina v českých zemích rozšířena, avšak po roce 1945 došlo k dramatickému poklesu jejího používání.

V současnosti se němčina vyučuje na českých školách jako druhý cizí jazyk, avšak úroveň znalostí absolventů často neumožňuje plnohodnotnou profesní komunikaci. Starší generace, která měla

němčinu jako povinný jazyk, postupně odchází z aktivního pracovního života a nahrazuje ji generace s dominantní znalostí angličtiny.

Pro přeshraniční spolupráci to má konkrétní důsledky. Jednání s rakouskými partnery vyžaduje buď tlumočení, nebo použití angličtiny jako lingua franca. Obě varianty mají své nevýhody – tlumočení prodlužuje a komplikuje komunikaci, angličtina není pro většinu rakouských partnerů přirozeným jazykem a může vést k nedorozuměním.

V každodenní spolupráci – při realizaci projektů, koordinaci aktivit, řešení operativních problémů – je jazyková bariéra obzvláště limitující. Telefonická komunikace, rychlá e-mailová korespondence či neformální konzultace jsou komplikované, pokud účastníci neovládají společný jazyk na dostatečné úrovni.

4.4.2 VZÁJEMNÁ SROZUMITELNOST ČEŠTINY A SLOVENŠTINY

Tradiční předpoklad, že Češi a Slováci si vzájemně bez problémů rozumějí, je stále méně platný pro mladší generaci. Generace narozená po rozdělení Československa v roce 1993 nemá přirozenou expozici druhému jazyku – slovenská média v České republice prakticky nevysílají, slovenská literatura a film jsou méně dostupné a přirozené kontakty mezi komunitami se oslabil.

Výzkumy ukazují, že pasivní znalost slovenštiny u mladých Čechů klesá a obdobně klesá znalost češtiny u mladých Slováků. Zatímco starší generace je schopna plynulé komunikace bez překladu, mladší lidé již mohou mít problémy s porozuměním, zejména v odborných kontextech nebo při rychlejší mluvě.

Pro přeshraniční spolupráci to znamená, že automatický předpoklad vzájemné srozumitelnosti již neplatí univerzálně. Při plánování aktivit zaměřených na mladou generaci – školních výměn, mládežnických projektů, vzdělávacích programů – je třeba s touto skutečností počítat a případně zajistit jazykovou podporu.

Paradoxně může být tato situace i příležitostí. Vědomé budování jazykových kompetencí, vzájemné učení se jazyku souseda a aktivní podpora česko-slovenských kontaktů mohou přispět k obnovení přirozených vazeb, které existovaly v období společného státu.

4.4.3 NEDOSTATEK PŘEKLADATELSKÝCH A TLUMOČNICKÝCH KAPACIT

Profesionální překladatelské a tlumočnické služby jsou nezbytné pro kvalitní přeshraniční spolupráci, avšak jejich dostupnost v příhraničních oblastech je omezená. Specializovaní překladatelé a tlumočníci se koncentrují ve velkých městech a jejich služby jsou finančně náročné.

Pro menší obce a organizace představuje zajištění kvalitního překladu projektové dokumentace, smluv či propagačních materiálů významnou finanční zátěž. Často se proto spokojí s amatérskými překlady, které mohou vést k nedorozuměním nebo k neprofesionálnímu dojmu u partnerů.

V oblasti česko-německého (rakouského) překladu je situace komplikována i tím, že rakouská němčina má svá specifika, která nemusí být českým překladatelům známa. Použití originální němčiny místo rakouských variant může působit nepatříčně.

Na česko-slovenské hranici je situace zdánlivě jednodušší, avšak i zde existuje potřeba profesionálních překladů pro oficiální dokumenty, právní texty či odborné materiály. Automatický předpoklad, že překlad není potřeba, může vést k problémům.

4.4.4 JAZYKOVÉ BARIÉRY V ÚŘEDNÍ KOMUNIKACI

Úřední komunikace přes hranice naráží na jazykové bariéry obzvláště výrazně. Úřední dokumenty, formuláře, rozhodnutí a korespondence jsou vydávány v národních jazycích a jejich překlad není automaticky zajištěn.

Pro občany a firmy, kteří chtějí využívat služby nebo realizovat aktivity na druhé straně hranice, to znamená nutnost zajistit si překlady úředních dokumentů, což je časově i finančně náročné. Úředníci na obou stranách hranice zpravidla neovládají jazyk sousední země na úrovni umožňující vyřizování úředních záležitostí.

Některé přeshraniční struktury – například společná centra policejní a celní spolupráce – tento problém řeší zaměstnáváním bilingvních pracovníků nebo zajištěním tlumočnických služeb. Takové řešení však není dostupné pro běžnou úřední agendu na úrovni obcí či okresů.

4.4.5 ABSENCE VÍCEJAZYČNÝCH INFORMAČNÍCH MATERIÁLŮ

Informační materiály určené pro přeshraniční použití – turistické průvodce, informace o službách, projektové výstupy – jsou často dostupné pouze v jednom jazyce. Absence vícejazyčných verzí omezuje jejich využitelnost a dosah.

Na česko-rakouské hranici je situace komplikována tím, že překlad do němčiny je finančně náročný a ne vždy je na něj v projektech pamatováno. Výsledkem jsou materiály, které jsou sice kvalitní, ale pro rakouské partnery a veřejnost nedostupné.

Na česko-slovenské hranici se často předpokládá, že překlad není nutný. Tento předpoklad však může být problematický u mladší generace a u odborných textů, kde specifická terminologie může být odlišná.

Digitální nástroje a strojový překlad nabízejí částečné řešení, avšak kvalita automatických překladů není vždy dostatečná pro oficiální použití. Investice do profesionálních vícejazyčných materiálů zůstává nezbytností pro kvalitní přeshraniční spolupráci.

5. SROVNÁNÍ BARIÉR ČESKO-RAKOUSKÉ A ČESKO-SLOVENSKÉ SPOLUPRÁCE

Jihomoravský kraj zaujímá v kontextu české přeshraniční spolupráce unikátní pozici, neboť jako jediný český region sousedí současně se dvěma členskými státy Evropské unie. Tato dvojí hraniční pozice umožňuje komparativní pohled na odlišné modely přeshraniční spolupráce a na specifické překážky, které se na každé z hranic projevují. Zatímco obě hranice sdílejí některé společné rysy vyplývající z členství všech tří zemí v EU a Schengenském prostoru, jejich charakter se zásadně liší v důsledku historických, jazykových, ekonomických a institucionálních faktorů.

5.1 SPECIFIKA ČESKO-RAKOUSKÉ HRANICE

Česko-rakouská hranice nese hluboké stopy čtyřiceti let existence železné opony. Období 1948–1989 znamenalo téměř úplné přerušení kontaktů mezi komunitami, které předtím po staletí sdílely společný prostor v rámci habsburské monarchie. Generace s osobní zkušeností z období před rokem 1948 již prakticky odešla a současní aktéři spolupráce musí vazby aktivně budovat. Obnova spolupráce po roce 1989 byla významně podpořena evropskými programy, což však vytvořilo určitou závislost na projektovém financování.

Ekonomická asymetrie představuje další výrazné specifikum této hranice. Dolní Rakousko patří mezi hospodářsky nejsilnější regiony střední Evropy s HDP na obyvatele výrazně převyšujícím český průměr. Tato asymetrie se promítá do odlišných priorit při formulaci projektových záměrů – rakouská strana preferuje měkké projekty zaměřené na vzdělávání a inovace, zatímco české obce stále pociťují deficit v základní infrastruktuře.

Institucionální rozdíly komplikují identifikaci správného partnera pro spolupráci. Dolní Rakousko funguje na principu centralizovaného modelu, v němž má zemská vláda širší kompetence než české kraje. Rakouské obce mají finanční prostředky výrazně více vázány v rozpočtech nadřazených celků, což prodlužuje rozhodovací procesy. Přesto se právě v oblasti zdravotnických záchranných služeb podařilo vybudovat funkční spolupráci, která je uváděna jako příklad dobré praxe na evropské úrovni.

Jazyková bariéra představuje na této hranici jednu z nejvýznamnějších překážek. Znalost němčiny v českém příhraničí je nedostatečná pro plnohodnotnou profesní komunikaci a na rakouské straně se čeština prakticky nevyučuje. Komunikace tak probíhá prostřednictvím tlumočení nebo v angličtině, což vede k formalizaci spolupráce a preferenci písemné komunikace před osobními kontakty.

5.2 SPECIFIKA ČESKO-SLOVENSKÉ HRANICE

Česko-slovenská hranice má zásadně odlišný charakter. Společná historie obou národů v rámci Československa (1918–1992) vytvořila silné institucionální, ekonomické a osobní vazby, které přetrvávají dodnes. Sametové rozdělení v roce 1993 nepředstavovalo zásadní bariéru spolupráce a vstup obou zemí do EU a Schengenského prostoru odstranily i formální překážky volného pohybu. Historická kontinuita se projevuje v existenci přirozených osobních kontaktů – mnoho rodin má příbuzné na druhé straně hranice a folklórní tradice překračují státní hranici.

Jazyková blízkost češtiny a slovenštiny představuje na první pohled významnou výhodu. Starší a střední generace je schopna plynulé komunikace bez překladu. Tato zdánlivá samozřejmost však skrývá nové výzvy – generace narozená po roce 1993 nemá přirozenou expozici druhému jazyku a pasivní znalost slovenštiny u mladých Čechů klesá. Automatický předpoklad vzájemné srozumitelnosti již neplatí univerzálně.

Ekonomická asymetrie je výrazně nižší než v případě Rakouska, avšak stále existuje. Česká republika má vyšší HDP a úroveň mezd, což vytváří migrační tlak směrem ze Slovenska do Česka. Dojíždka slovenských pracovníků za prací do Brna je významným fenoménem usnadněným jazykovou blízkostí. Na rozdíl od česko-rakouské hranice existují na česko-slovenské hranici obousměrné toky nákupního turismu.

Institucionální rámec spolupráce je paradoxně méně rozvinutý než na hranici s Rakouskem. Slovenské kraje mají omezenější kompetence a řada agend je řešena centrálně. V oblasti zdravotnických záchranných služeb dosud chybí mezivládní dohoda, přestože by jazyková blízkost měla spolupráci usnadňovat. Specifickým rysem této hranice je naopak intenzivní spolupráce třetího sektoru – spolků a kulturních institucí –, která často probíhá bez institucionální podpory a je založena na osobních kontaktech a sdílených tradicích.

5.3 SPOLEČNÉ PŘEKÁŽKY OBOU HRANIC

Přes zásadní rozdíly v charakteru obou hranic existují překážky, které se projevují na obou hranicích Jihomoravského kraje. Tyto společné bariéry vyplývají především z obecných charakteristik přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie.

Administrativní náročnost dotačních programů představuje bariéru na obou hranicích. Programy Interreg kladou vysoké nároky na přípravu projektových žádostí a jejich vykazování, přičemž požadavky českých kontrolních orgánů často převyšují nároky na straně zahraničních partnerů.

Rozdílné kompetence samospráv komplikují spolupráci na obou hranicích, byť konkrétní podoba této asymetrie se liší. V obou případech mají české obce a kraje obtíže najít partnery s odpovídajícími pravomocemi – v Rakousku kvůli centralizaci kompetencí na úrovni spolkové země, na Slovensku kvůli fragmentaci mezi různé úrovně správy.

Nedostatečná dopravní propojení v lokálním měřítku představují bariéru na obou hranicích. Zatímco hlavní dopravní tahy fungují relativně dobře, v menších příhraničních oblastech chybí odpovídající propojení veřejnou dopravou a koordinace jízdních řádů přes hranice je nedostatečná.

Generační proměna ovlivňuje spolupráci na obou hranicích, byť různým způsobem. Na česko-rakouské hranici odchází generace s osobní zkušeností z období před železnou oponou, na česko-slovenské hranici se vytrácí generace s přirozenou znalostí obou jazyků. V obou případech je třeba aktivně budovat vazby, které dříve existovaly přirozeně.

5.4 SROVNÁNÍ KLÍČOVÝCH ASPEKTŮ

Následující přehled shrnuje hlavní rozdíly mezi oběma hranicemi z hlediska faktorů ovlivňujících přeshraniční spolupráci:

Aspekt	Česko-rakouská hranice	Česko-slovenská hranice
Jazyková bariéra	Vysoká – nutnost tlumočení nebo použití angličtiny	Nízká, ale rostoucí u mladší generace
Ekonomická asymetrie	Vysoká – významný rozdíl v HDP a mzdách	Střední – menší rozdíly, ale stále existující
Historická kontinuita	Přerušená železnou oponou (1948–1989)	Zachovaná do roku 1993
Institucionální kompatibilita	Nízká – odlišný systém kompetencí	Střední – podobnější systémy, ale rozdíly existují
Smluvní rámec	Rozvinutý – existující mezivládní dohody	Méně rozvinutý – chybí některé klíčové dohody
Intenzita osobních kontaktů	Nižší – nutnost aktivního budování	Vyšší – přirozené vazby z období společného státu
Směr pracovní migrace	Omezená z ČR do Rakouska	Významná ze Slovenska do ČR
Nákupní turismus	Jednosměrný – z Rakouska do ČR	Obousměrný

5.5 IMPLIKACE PRO STRATEGII EUROREGIONU POMORAVÍ

Rozdílný charakter obou hranic vyžaduje diferencovaný přístup k podpoře přeshraniční spolupráce. Na česko-rakouské hranici je prioritou překonávání jazykové bariéry, budování osobních kontaktů a hledání společných témat navzdory ekonomické asymetrii. Na česko-slovenské hranici je třeba věnovat pozornost udržování přirozených vazeb u mladší generace a

rozvoji institucionálního rámce spolupráce, který zaostává za potenciálem daným jazykovou a kulturní blízkostí.

Euroregion Pomoraví může v tomto kontextu sehrát roli mostu, který propojuje zkušenosti z obou hranic a umožňuje přenos dobré praxe. Úspěšné modely spolupráce z jedné hranice mohou inspirovat aktivity na hranici druhé, byť s nutnou adaptací na místní podmínky.

6. NÁVRHOVÁ ČÁST – DOPORUČENÍ A MOŽNOSTI ŘEŠENÍ IDENTIFIKOVANÝCH PŘEKÁŽEK

Tato kapitola představuje soubor doporučení a návrhů opatření směřujících k překonání přeshraničních bariér identifikovaných v předchozích částech analýzy. Návrhy jsou strukturovány podle úrovně, na které mohou být realizovány, a podle časového horizontu jejich implementace. Zvláštní důraz je kladen na opatření realizovatelná na regionální úrovni prostřednictvím Euroregionu Pomoraví a jeho partnerů.

6.1 STRATEGICKÝ RÁMEC PRO SYSTEMATICKÉ ODSTRAŇOVÁNÍ PŘEKÁŽEK

Potřeba koordinovaného přístupu

Překonání přeshraničních bariér vyžaduje systematický a dlouhodobý přístup, který přesahuje rámec jednotlivých projektů. Dosavadní praxe, kdy jsou překážky řešeny ad hoc v rámci izolovaných iniciativ, se ukazuje jako nedostatečná. Je nezbytné vytvořit funkční platformu pro systematickou přeshraniční spolupráci, která bude aktivně zapojovat místní aktéry a přispívat k odstraňování administrativních i komunikačních bariér.

Klíčovým předpokladem úspěchu je vytvoření integrovaného přístupu k řešení společných výzev, který propojí různé úrovně správy – od obcí a místních spolků přes regionální svazky a euroregiony až po strategické vazby s krajskou a zemskou úrovní. Pouze takto komplexní přístup může zajistit, že řešení přeshraničních výzev nebude pouze teoretické, ale bude mít reálný dopad přímo v území.

Zpracování strategie rozvoje pohraničí

Základním krokem k systematickému řešení identifikovaných překážek je zpracování společné strategie rozvoje pohraničí jižní Moravy a přilehlých rakouských a slovenských regionů. Tento strategický dokument by měl vycházet z důkladné analýzy územních potřeb a ze zapojení lokálních aktérů z obou stran hranice.

Strategie by měla stanovit hlavní tematické priority a návrhy opatření pro společná řešení témat příhraničních aktérů. Její příprava by měla probíhat participativním způsobem, který zajistí, že výsledný dokument bude odpovídat skutečným potřebám území a bude mít širokou podporu pro implementaci. Zapojení obcí, svazků obcí, regionálních aktérů, expertů i místních komunit do přípravy strategie je nezbytnou podmínkou její legitimacy a praktické využitelnosti.

Na strategii by měl navazovat praktický akční plán, který transformuje strategickou vizi do podoby realizovatelných aktivit s jasně definovanými parametry. Jednotlivé aktivity by měly být systematicky kategorizovány podle časového horizontu realizace, míry potřebného

přeshraničního partnerství, role euroregionů při implementaci, potenciálních zdrojů financování a nositelů odpovědnosti za realizaci.

6.2 INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ

Posílení pracovní struktury přeshraniční spolupráce

Pro dlouhodobou udržitelnost přeshraniční spolupráce je nezbytné vytvořit a otestovat funkční pracovní strukturu spolupráce mezi Euroregionem Pomoraví a partnerskými organizacemi na rakouské a slovenské straně hranice. Tato struktura by měla zajistit institucionální stabilitu a flexibilitu spolupráce podle potřeb příhraničního území.

Konkrétně je třeba formulovat návrh postupů a platform spolupráce, včetně nastavení rolí, komunikačních a rozhodovacích procesů, harmonogramu pravidelných koordinačních setkání a online i prezenčních platform pro efektivní výměnu informací. Součástí by měl být rozvoj nástrojů pro sdílení příkladů dobré praxe mezi obcemi a dalšími aktéry příhraničí.

Klíčovým aspektem je, aby tato spolupráce byla navržena tak, aby fungovala nezávisle na dotační podpoře a vycházela z přirozených iniciativ obcí a obyvatel pohraničí. Pouze takto koncipovaná struktura může zajistit dlouhodobou udržitelnost spolupráce i mimo dotační schémata.

Analýza možností institucionalizace

Pro posílení efektivity přeshraniční spolupráce je vhodné provést komplexní analýzu možností přizpůsobení právní subjektivity euroregionů současným požadavkům efektivního řízení přeshraničních témat. Tato analýza by měla zahrnovat komparaci stávajících pracovních struktur s moderními nástroji územní spolupráce, jako jsou Integrované územní investice (ITI), Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD/LEADER) nebo Evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).

Prostřednictvím SWOT analýzy by měla být provedena reflexe aktuálního stavu institucionální spolupráce, a to i v kontextu plánování kohezní politiky EU na období 2028–2034. Výstupem by měl být konkrétní plán institucionalizace a budoucí spolupráce, který definuje principy a specifické aktivity spolupráce ve střednědobém horizontu a obsahuje doporučení pro institucionální změny, návrhy nových mechanismů koordinace a implementační plán s jasně definovanými milníky.

Cenné poznatky pro tuto analýzu mohou přinést studijní cesty za institucemi přeshraniční spolupráce s inspirativními příklady správy a moderování přeshraničních vazeb v jiných evropských regionech. Regiony jako Terra Raetica, Wipptal, Dolomiti Live nebo HEurOpen úspěšně kombinují přeshraniční schémata s procesy komunitně vedeného rozvoje a mohou poskytnout konkrétní inspiraci pro nastavení institucionální spolupráce euroregionů v česko-rakousko-slovenském pohraničí.

6.3 OPATŘENÍ K PŘEKONÁNÍ FINANČNÍCH BARIÉR

Zjednodušení přístupu k dotačním programům

Pro překonání bariér spojených s administrativní náročností dotačních programů je třeba usilovat o zjednodušení procedur na všech úrovních. Na regionální úrovni může Euroregion Pomoraví posílit svou roli metodického centra, které poskytuje komplexní podporu žadatelům při přípravě a realizaci projektů. Tato podpora by měla zahrnovat konzultace k projektovým záměrům, pomoc s přípravou dokumentace a průběžné poradenství během realizace.

Na národní a evropské úrovni je třeba prosazovat snížení administrativní zátěže spojené s monitoringem a vykazováním projektů. Zkušenosti ukazují, že požadavky českých kontrolních orgánů často výrazně převyšují nároky na straně zahraničních partnerů, což vytváří nerovnováhu v pracovním zatížení. Euroregion by měl aktivně komunikovat tyto zkušenosti směrem k řídicím orgánům programů Interreg a prosazovat harmonizaci požadavků.

Podpora malých přeshraničních aktivit

Pro překonání nedostatku prostředků na malé přeshraniční aktivity je třeba posílit kapacitu Fondů malých projektů a případně hledat další zdroje financování pro každodenní přeshraniční spolupráci. Právě malé aktivity – společná setkání, kulturní výměny, sportovní akce, neformální networking – vytvářejí základ pro budování důvěry a dlouhodobých partnerství.

Euroregion by měl aktivně vyhledávat a navštěvovat zasedání lokálních, mikroregionálních nebo regionálních uskupení stakeholderů, jako jsou mikroregiony, dobrovolné svazky obcí, regiony MAS nebo organizace cestovního ruchu. Prostřednictvím těchto kontaktů může šířit informace o možnostech financování přeshraničních aktivit a motivovat aktéry k zapojení do spolupráce.

Řešení asymetrie ve financování samospráv

Rozdíly v systémech financování samospráv mezi Českou republikou, Rakouskem a Slovenskem nelze řešit na regionální úrovni, avšak jejich dopady lze zmírňovat prostřednictvím flexibilního nastavení partnerských vztahů. Při přípravě projektů je třeba zohlednit odlišné možnosti a časové horizonty rozhodování partnerů a nastavit harmonogram aktivit tak, aby respektoval tyto rozdíly.

6.4 OPATŘENÍ K PŘEKONÁNÍ LEGISLATIVNÍCH BARIÉR

Systematická identifikace a dokumentace překážek

Prvním krokem k překonání legislativních bariér je jejich systematická identifikace a dokumentace. Euroregion Pomoraví by měl průběžně mapovat konkrétní případy, kdy rozdíly v právních předpisech komplikují přeshraniční spolupráci, a tyto případy dokumentovat způsobem, který umožní jejich předání příslušným orgánům.

Důležitým nástrojem je realizace řízených rozhovorů se stakeholdery z obou stran hranice, kteří jsou zainteresovaní do témat přeshraniční spolupráce. Tyto rozhovory umožní získat detailní popis problematiky z pohledu praktických aktérů a identifikovat konkrétní legislativní překážky, které brání spolupráci. Oslovení by měli být nejen zkušení realizátoři přeshraničních projektů, ale i osoby, které k přeshraniční spolupráci mají teprve potenciál.

Advokační činnost směrem k národní a evropské úrovni

Identifikované legislativní překážky je třeba systematicky komunikovat směrem k národním a evropským institucím. Euroregion by měl aktivně využívat existující kanály pro přenos informací o překážkách – ať už prostřednictvím Asociace euroregionů ČR, krajských úřadů nebo přímých kontaktů s ministerstvy.

Na evropské úrovni existují nástroje jako iniciativa b-solutions, které umožňují identifikovat a řešit právní a administrativní překážky přeshraniční spolupráce. Euroregion by měl aktivně využívat tyto nástroje a přispívat svými zkušenostmi k celoevropské databázi překážek a jejich řešení.

Podpora uzavírání bilaterálních dohod

V oblastech, kde legislativní rozdíly brání spolupráci, mohou být řešením bilaterální dohody mezi státy nebo regiony. Příkladem dobré praxe je spolupráce zdravotnických záchranných služeb mezi Dolním Rakouskem a Jihomoravským krajem, která funguje na základě mezivládní dohody a prováděcích ujednání.

Euroregion by měl aktivně podporovat uzavírání podobných dohod v dalších oblastech a na česko-slovenské hranici, kde dosud chybí odpovídající smluvní rámec pro spolupráci záchranných služeb. Přípravovaná mezivládní dohoda o spolupráci zdravotnických záchranných služeb mezi Českou republikou a Slovenskem by měla být prioritou, kterou Euroregion aktivně prosazuje.

6.5 OPATŘENÍ K PŘEKONÁNÍ OBSAHOVÝCH BARIÉR

Expertní a komunitní dialog

Pro překonání obsahových bariér je klíčové vytvoření prostoru pro systematický dialog mezi aktéry z obou stran hranice. Tento dialog by měl probíhat na dvou úrovních – expertní a komunitní.

Na expertní úrovni je vhodné organizovat fokusové skupiny s cílem vytvořit síť odborníků a aktivních osob z pohraničí, kteří mohou přispět k řešení přeshraničních problémů. Tato aktivita je klíčová pro identifikaci specifických potřeb a příležitostí v přeshraničním prostoru a pro nastartování systematické spolupráce mezi klíčovými aktéry z obou zemí. Do fokusových skupin by měli být zapojeni zástupci veřejné správy, neziskových organizací, vzdělávacích institucí i soukromého sektoru.

Na komunitní úrovni by měly navazovat praktické workshopy, které budou rozvíjet témata definovaná fokusovými skupinami. Oproti analytickému zaměření fokusových skupin by se workshopy měly soustředit na konkrétní implementaci v území a zapojení místní úrovně. Workshopy by měly poskytovat prostor pro kreativní řešení přeshraničních výzev, budování místního a regionálního partnerství a vzájemné učení.

Sdílení příkladů dobré praxe

Důležitým nástrojem pro překonání obsahových bariér je systematické sdílení příkladů dobré praxe z obou stran hranice i z jiných evropských příhraničních regionů. Pro účastníky expertního dialogu by měly být organizovány exkurze kombinující prezentaci úspěšných realizací s moderovaným expertním dialogem.

Cílem těchto aktivit je inspirovat klíčové aktéry úspěšnými realizacemi a podpořit jejich další iniciativy v přeshraničním kontextu. Příklady dobré praxe by měly být systematicky dokumentovány a zpřístupňovány širšímu okruhu zájemců prostřednictvím webových stránek a informačních materiálů.

Příprava pilotních přeshraničních témat

Pro praktické ověření navrhovaných řešení je vhodné připravit pilotní přeshraniční témata, která umožní testovat konkrétní řešení v praxi a prohloubit spolupráci mezi aktéry v území. Tato pilotní témata by měla vycházet z výstupů expertního a komunitního dialogu a měla by být zaměřena na oblasti s nejvyšším potenciálem pro přeshraniční spolupráci.

Praktická řešení pilotních témat přispějí nejen k lepšímu vzájemnému přeshraničnímu porozumění, ale také ověří možnosti udržitelné spolupráce po skončení případné projektové podpory. Spolupráce na pilotních tématech může být později využita pro přípravu dalších přeshraničních konceptů a spoluprací.

6.6 OPATŘENÍ K PŘEKONÁNÍ JAZYKOVÝCH BARIÉR

Podpora jazykového vzdělávání

Překonání jazykové bariéry na česko-rakouské hranici vyžaduje dlouhodobé investice do jazykového vzdělávání. Na regionální úrovni by měla být podporována výuka němčiny na školách v příhraničních oblastech a měly by být vytvářeny příležitosti pro praktické využití jazykových znalostí prostřednictvím výměnných pobytů a společných projektů škol.

Na česko-slovenské hranici je třeba věnovat pozornost udržování vzájemné srozumitelnosti u mladší generace. Podpora česko-slovenských kontaktů, společné kulturní a vzdělávací aktivity a expozice médiím v sousedním jazyce mohou přispět k zachování jazykové blízkosti, která je cenným aktivem pro přeshraniční spolupráci.

Využití digitálních nástrojů

Moderní digitální nástroje, včetně strojového překladu, nabízejí částečné řešení jazykových bariér v každodenní komunikaci. Přestože kvalita automatických překladů není vždy dostatečná pro oficiální použití, pro neformální komunikaci a orientační porozumění mohou být tyto nástroje užitečné.

Euroregion by měl podporovat využívání digitálních komunikačních platforem, které usnadňují přeshraniční spolupráci, a poskytovat školení k efektivnímu využívání dostupných nástrojů.

6.7 KOMUNIKACE A BUDOVÁNÍ POVĚDOMÍ

Systematická komunikace s veřejností

Pro úspěšné překonávání přeshraničních bariér je nezbytná systematická komunikace s veřejností, která bude budovat povědomí o možnostech a přínosech přeshraniční spolupráce. Komunikační aktivity by měly směřovat ke změně postojů místních komunit a organizací, aby vnímaly přeshraniční prostor jako společné území s potenciálem pro koordinovaný rozvoj.

Komunikace by měla systematicky odbourávat zažité stereotypy a předsudky, které často brání efektivní spolupráci, budovat důvěru mezi partnery, překonávat jazykové a kulturní bariéry a zvyšovat znalosti cílových skupin o přínosech spolupráce.

Spolupráce s uskupeními stakeholderů

Pro šíření myšlenky přeshraniční spolupráce a jejích možností je vhodné aktivně navštěvovat zasedání lokálních, mikroregionálních nebo regionálních uskupení stakeholderů. Jedná se o

různá uskupení tematických mikroregionů, dobrovolných svazků obcí, regionů MAS, uskupení euroregionů, regionálních destinačních společností cestovního ruchu či spolkových sdružení.

Tito institucionální stakeholderi mají pravidelný harmonogram setkání a jednání svolávají i bez probírané přeshraniční problematiky. Aktivní účast na těchto jednáních umožňuje prezentovat potenciál přeshraniční spolupráce a motivovat aktéry k zapojení. Zároveň tato setkání poskytují cenné informace o dosud neřešených tématech a lokálních potřebách, které mohou být efektivně propojovány s již existujícími záměry nebo kontakty.

Závěrečné shrnutí a diseminace výsledků

Výsledky analytických a strategických aktivit by měly být systematicky prezentovány širšímu okruhu zájemců. Vhodným formátem je organizace konference, která představí komplexní výsledky přeshraniční spolupráce a nastíní její budoucí směřování. Taková konference by neměla být pouhým formálním ukončením projektových aktivit, ale především platformou pro zahájení nové etapy institucionalizované spolupráce.

Program by měl zahrnovat prezentaci klíčových výstupů – datových analýz přeshraničního území, strategických dokumentů a vytvořených nástrojů pro dlouhodobou spolupráci. Důležitou součástí by měly být příklady úspěšné přeshraniční spolupráce prezentované samotnými stakeholdery a diskuse o budoucnosti přeshraniční spolupráce včetně představení udržitelného modelu institucionální spolupráce.

Tato návrhová část představuje komplexní soubor doporučení, která vycházejí z identifikovaných překážek a směřují k jejich systematickému překonávání. Realizace navržených opatření vyžaduje koordinované úsilí všech úrovní veřejné správy i aktivní zapojení místních aktérů. Euroregion Pomoraví může v tomto procesu sehrát klíčovou roli facilitátora, koordinátora a advokáta přeshraniční spolupráce.

7.1 SHRNUÍ KLÍČOVÝCH ZJIŠTĚNÍ A ROLE EUROREGIONU POMORAVÍ

Předkládaná analýza systematicky mapuje přeshraniční překážky ovlivňující spolupráci mezi Jihomoravským krajem a sousedními regiony v Rakousku a na Slovensku. Na základě terénního průzkumu realizovaného v průběhu roku 2025, dlouhodobých zkušeností Euroregionu Pomoraví a analýzy relevantních strategických dokumentů byly identifikovány čtyři základní kategorie bariér – finanční, legislativní, obsahové a jazykové –, které v různé míře a podobě brání efektivní přeshraniční spolupráci na obou hranicích Jihomoravského kraje.

Finanční překážky se projevují především v rozdílných systémech financování samospráv, administrativní náročnosti dotačních programů a nedostatku prostředků na malé přeshraniční aktivity, které přitom vytvářejí základ pro budování důvěry a dlouhodobých partnerství. Legislativní bariéry zahrnují rozdíly v právních systémech, odlišné kompetence samospráv a nesrovnalosti v oblasti sociálního a zdravotního pojištění – tyto strukturální překážky vyžadují řešení na národní či evropské úrovni. Obsahové bariéry odrážejí asymetrii v prioritách partnerů, nedostatečná dopravní propojení a omezenou koordinaci v klíčových oblastech spolupráce. Jazykové bariéry představují výraznou překážku zejména na česko-rakouské hranici, zatímco na česko-slovenské hranici se objevují nové výzvy spojené s generační proměnou a postupným oslabováním vzájemné srozumitelnosti u mladší generace.

Analýza rovněž potvrdila zásadní rozdíly v charakteru obou hranic Jihomoravského kraje. Česko-rakouská hranice je poznamenána přerušenu historickou kontinuitou v období železné opony, významnou ekonomickou asymetrií a výraznou jazykovou bariérou. Naproti tomu česko-slovenská hranice těží z jazykové a kulturní blízkosti a zachované historické kontinuity, avšak zaostává v rozvoji institucionálního rámce spolupráce. Tato dvojí hraniční pozice Jihomoravského kraje vyžaduje diferencovaný přístup k podpoře přeshraniční spolupráce a současně vytváří příležitost pro přenos zkušeností a dobré praxe mezi oběma hranicemi.

Euroregion Pomoraví disponuje unikátní pozicí pro systematické překonávání identifikovaných překážek. Jeho více než dvacetiletá zkušenost s koordinací přeshraniční spolupráce, administrací Fondu malých projektů a budováním partnerských sítí vytváří solidní základ pro realizaci opatření směřujících k odstraňování bariér. Euroregion může posílit svou roli metodického centra poskytujícího podporu žadatelům, facilitovat expertní a komunitní dialog mezi aktéry z obou stran hranice, systematicky dokumentovat konkrétní případy legislativních překážek a komunikovat je příslušným orgánům, organizovat sdílení příkladů dobré praxe a vytvářet příležitosti pro přirozené kontakty mezi komunitami. Klíčovou přidanou hodnotou Euroregionu je schopnost propojovat lokální perspektivu s regionální a národní úrovní a transformovat konkrétní zkušenosti z terénu do podoby systémových doporučení.

7.2 INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ RÁMEC PRO ODSTRAŇOVÁNÍ BARIÉR

Systematické odstraňování přeshraničních bariér vyžaduje stabilní institucionální a finanční zázemí, které přesahuje možnosti jednotlivých regionálních aktérů. Euroregion Pomoraví realizuje své aktivity v úzké spolupráci s **Asociací euroregionů České republiky**, která sdružuje všechny české euroregiony a představuje klíčovou platformu pro koordinaci přeshraniční spolupráce na celostátní úrovni. Tato spolupráce zajišťuje přenos zkušeností a dobré praxe mezi euroregiony působícími na různých českých hranicích, umožňuje koordinovat advokační činnost směrem k národním institucím a poskytuje přístup k celostátním analytickým projektům zaměřeným na identifikaci administrativních a právních překážek.

Předkládaná analýza vznikla jako výstup projektu podpořeného **Ministerstvem pro místní rozvoj ČR** v rámci programu „Podpora euroregionů v oblasti odstraňování překážek přeshraniční spolupráce“ (č. 1/2025/Z1420). Tento dotační program představuje nezbytný nástroj pro systematické odstraňování identifikovaných bariér a pro rozvoj kapacit euroregionů v oblasti analytické a koordinační činnosti. Financování analytických aktivit umožňuje euroregionům realizovat terénní průzkumy a zpracovávat strategické dokumenty, podpora koordinačních aktivit vytváří prostor pro organizaci expertních setkání a budování partnerských sítí, posílení advokační role pak umožňuje systematicky komunikovat identifikované překážky směrem k národním a evropským institucím.

Úzká spolupráce s Ministerstvem pro místní rozvoj je klíčová nejen z hlediska finančního zajištění aktivit, ale především z hlediska institucionálního zakotvení problematiky přeshraničních bariér v agendě státní správy. Ministerstvo jako gestor regionální politiky a koordinátor programů přeshraniční spolupráce disponuje nástroji a kompetencemi pro prosazování systémových změn, které přesahují možnosti regionálních aktérů. Propojení lokální zkušenosti euroregionů s celostátní koordinací Asociace a strategickým směřováním Ministerstva vytváří funkční ekosystém, v němž mohou být identifikované bariéry efektivně řešeny na odpovídající úrovni.

7.3 ZÁVĚREČNÉ KONSTATOVÁNÍ

Přeshraniční spolupráce na území Euroregionu Pomoraví má značný potenciál, který dosud není plně využit. Unikátní geografická poloha Jihomoravského kraje jako jediného českého regionu sousedícího současně s Rakouskem a Slovenskem vytváří specifické podmínky i příležitosti. Kulturní a historické vazby, společné přírodní dědictví, komplementární ekonomické struktury a sdílené výzvy v oblasti dopravy, životního prostředí či demografického vývoje představují přirozený základ pro intenzivnější spolupráci, která může přinést konkrétní benefity obyvatelům příhraničních oblastí.

Identifikované bariéry nepředstavují nepřekonatelné překážky, nýbrž výzvy, které lze systematicky řešit prostřednictvím koordinovaného úsilí na všech úrovních. Některé překážky jsou řešitelné na regionální úrovni prostřednictvím lepší koordinace, sdílení informací a budování partnerských

vztahů. Jiné vyžadují intervenci na národní úrovni formou legislativních změn, uzavírání bilaterálních dohod či úpravy administrativních postupů. Další pak spadají do kompetence evropských institucí a vyžadují harmonizaci prostřednictvím směrnic, nařízení či koordinačních mechanismů Evropské unie.

Klíčovým předpokladem úspěchu je vytvoření funkčních struktur spolupráce, které budou schopny dlouhodobě fungovat nezávisle na jednotlivých projektových cyklech. Přeshraniční spolupráce nemůže být závislá pouze na dotačních programech – musí vycházet z přirozených potřeb a iniciativ obcí, institucí a obyvatel příhraničí. Dotační nástroje by měly sloužit jako katalyzátor a akcelérátor spolupráce, nikoli jako její jediný motor. Budování důvěry, osobních kontaktů a sdílené identity přeshraničního regionu je dlouhodobým procesem, který vyžaduje trpělivost, kontinuitu a systematický přístup.

Důležitou roli v tomto procesu hraje generační obměna. Zatímco starší generace na obou stranách hranice často disponuje osobními zkušenostmi a kontakty z minulosti, mladší generace tyto přirozené vazby postrádá. Investice do vzdělávání, mládežnických výměn a společných projektů škol představují investici do budoucnosti přeshraniční spolupráce. Současně je třeba využít zkušenosti a kontakty starší generace, dokud jsou k dispozici, a zajistit jejich předání.

Euroregion Pomoraví je připraven sehrát v procesu překonávání přeshraničních bariér klíčovou roli facilitátora, koordinátora a advokáta spolupráce. Ve spolupráci s Asociací euroregionů České republiky a s podporou Ministerstva pro místní rozvoj bude systematicky usilovat o vytváření podmínek pro efektivnější spolupráci mezi Jihomoravským krajem a sousedními regiony. Předkládaná analýza představuje faktografický základ pro strategické rozhodování a vytváří rámec pro systematické řešení přeshraničních bariér v následujícím období. Její zjištění a doporučení budou průběžně aktualizována a doplňována v souladu s vývojem situace v přeshraničním území a s novými poznatky získanými z praxe.

Překonávání přeshraničních bariér není jednorázovým úkolem, nýbrž kontinuálním procesem vyžadujícím dlouhodobé nasazení všech zúčastněných aktérů. Úspěch tohoto procesu bude měřitelný nikoli počtem zpracovaných dokumentů či realizovaných projektů, ale reálným zlepšením podmínek pro život a spolupráci v příhraničním území – snazší dostupností služeb, lepším dopravním propojením, intenzivnějšími kulturními a ekonomickými vazbami a v neposlední řadě posílením vzájemného porozumění mezi komunitami na obou stranách hranice.